

Gerevich ügyes költői fogása, ahogyan bizonyos idézetekkel odaköti e parodisztikus, ironizáló világot a patriarchális magyar szerelmi líra hagyományához (Ady Endre-, Szabó Lőrinc-, József Attila-sorok, -metaforák állnak itt-ott). Az én szerelemének csak tárgya van – a másik ember, mindig egy idegen, hűvös másik (megunt alak): a férfitest pusztán biológia. Nyomasztó, fullasztó, öngyilkos pillanatok, amikor az én teljesen maga alá gyűri a másik alakját, és beleőrül. Degradálás, konvenció és invenció furcsa egyvelegévé válik Gerevich szerelmi üzekedése a versekben, futó kalandjait nevenségessé teszi. Ahogy haladunk a kötetben, úgy öregszik a költő: ráun a baráttra, kidobja szerelmét, visszaszámol, sír, libabőrözik, majd az utolsó részben – *London* címmel – kicsit politizál, kiáll a melegjogokért, végül hazautazik és erőlködve mosolyog:

Mosoly

Nézem magam
a képen
húszévesen
meztelenül
mosolygok.
Akkor azt hittem
randa vagyok
kevés vagyok
üres vagyok.
Mosolygok.
Már szeretem
a srácot a képen
már szép.
Most vagyok
randa
kevés
üres.
Hogy utáltam magam.
Hogy utálok magam.
Mosolygok.

A *Barátok*ban egy perverz rögeszme fullad ki végleg: a meleg szerelem csak test. És ez a tény erősen minimalista stílusú verseket alakít ki, ami néha még inkább szókimondásnak tűnhet. Az erotika libabőrös hidegrázás lesz („milyen hideg volt // az Iván teste is, // amikor utoljára láttam”, *(Októberi reggel)*), vagy máshol: a sminkelt női arcon reggelre szakáll nő, a segg izzad és szőrös, a női testnek savanyú a szaga (vagyis nemkívánatos). Az *Októberi reggel* – egyik legmegrázóbb verse a kötetnek – utolsó sorában a gyerekkor vigasztaló képe az ijesztő felnőtt alakjával találkozik, és megszólítja őt: „Nem akarok több gyereket. // Szia, Andris, köszönj az olvasóknak, // látod, itt vagy a versben, ez itt a neved.” A zárlat depresszió, magány, gyógyszerek, halál vagy hiábavaló vágy a saját gyermek és a család után. „Csak nekem. Visít bennem.”

Gerevich András lírája tehát megváltozott, még ha ez a formában nem is annyira nyilvánvaló első látásra. Itt is, mint korábbi kötetekben, kivétel nélkül minden vers lírai önéletrajz, album, utazási részlet, egy futó kaland története. A magyar irodalomban üdítő kivételként olvastam őt korábban is – minimalista stílusa megfogott, paródiái, tabudöntögetései finom, de szókimondó költészetté formálódtak, sosem volt elég vehemens, ironikus férfiassága ellene ment a magyar lírában hódító nehézkes lírai konstrukcióknak. Önképe mérsékelt. Nem túl enigmatikus, és ez – mondjuk úgy – szimpatikussá teszi. Ha politizál, akkor is mértékkel. Patriarchális eszköztára frappáns jelzős szerkezetekből áll, a férfiasságot hódító mivoltában is tudja ironizálni, tud magán nevetni. Nála a test valóban élvezeti tárgy, és erről nyíltan mer beszélni, a test fétis – ez főleg a *Férfiak* című kötetében volt így. Gerevich azon költők közé tartozik, akinek angol mintái vannak, kevés eszközzel erős hétköznapi drámaiságot tud teremteni, a legmélyebb személyes tragédiához elég neki néhány szó. Mondhatni lecsupaszított, tárgyias versei irtó banálisak, mégis megrendítő tud lenni. Korábbi könyvei – ahogy említettem is – szokatlanok a nyíltságukkal, míg azonban az *Átadom a póráz*tban és a *Férfiak*ban a szenvedély adta a lelkesedést, a szerelem (joga) és a test érzéki felülete elsöpörte az akadályokat, a megfigyelések hangja ironikusabb szöveget szőtt a világ miniatűr részletei köré, itt – a *Barátok*ban – valami más megy végbe: valami véglegesen tragikus. „Már csak barátok lehetünk.” Az otthontalanság és a szorongás döntő lesz, a kötet címe tehát éppen az ellenkezőjét jelenti, mint amit mond: a barátságtalan magányt. Keserűbb, lemondóbb ez a könyv a korábbiaknál, számomra épp ezért nagyobb a tétje is.

Elérkeztünk a metafizikához. A kötet egyik feltűnően új hangolású verse az első darab, a *Búcsú Londontól*. Templomban indul, egy koncerten ül két egykori szerelmes. Elöl „oltár, feszület, Isten ujjnyoma”. Egymásra sem néznek. Az oltár nyugvópont, a templom a búcsújuk helyszíne. Egy utolsó, óvatos, ki sem mondott kísérletet tesz „az én” – megpróbálja Julient még egyszer elcsábítani. Nem lesz belőle semmi. A helyszín mégis egy új szintet nyit meg számára: a metafizikus szerelemét, ami már nem a test bűne. A templom a boldog szerelem és a halál helye, ahol rendszerint hitből és konvencióból kifolyólag házasság kötöttik. Csakhogy a szerelmes férfiak számára ez lehetetlenség, a ház lemondás és szenvedés, a test szenvedése, melyet Krisztus a feszületen szimbolizál. El- és kiutasítás jele lesz a templom, ugyanakkor a kirekesztett, szerelmes fiúk utolsó menedéke is. Ugyanis a vers szerint csakis a szerelem lett volna Isten létére a bizonyíték, de Julien – ezt már egy másik versből tudjuk meg – a szokást választja, és egy nő mellett köt ki, családot alapít. London búcsúkoncert. Julien lelép. A templom viszont áll, hideg, üres, értelmetlen, halott márvány:

nincs semmi, csak a márvány, a kő, a gipsz, a fa és a por,
csak az üresség, a némaság, a hideg, a magány, a halál,
és a jelenléted sem ad semminek
sem életet, sem értelmet

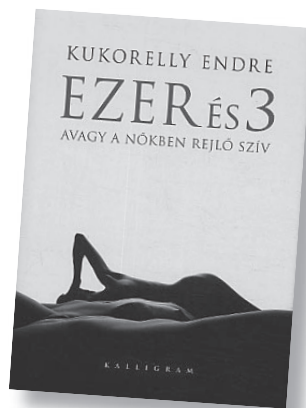
Mindeddig a kötet erényeiről beszéltem, a végén azonban nem hallgathatom el a hibáit. A könyv kiállítása nagyon gyenge, mondhatni csapnivaló. A borító számomra teljesen érdektelen, a szerző és a kötet címe szinte olvashatatlan, a tördelés és a betűtípus ízléses volna, csak sajnos minden harmadik költeményben akad helyesírási hiba. Sajnálom, hogy a szerző és a szerkesztője nem foglalkoztak többet a szöveg gondozásával, pedig igencsak megérdemelné, hiszen a kortárs költészet középmezőnyének egyik legérdekesebb, legszokatlanabb hangú költőjének felkavart verseit olvashatjuk.

Mízser Attila

1003: nőodüsszea – avagy számos kaland

(Kukorelly Endre: *Ezer és 3 avagy a nőkben rejlő szív. Kalligram, 2009*)

„Egy árva szó sem igaz!”
(Wagner)

Kukorelly Endre a *Tündérvölgy avagy Az emberi szív rejtelméről* című, 2003-ban a Kalligram Könyvkiadónál megjelent, módfelett nagy sikerű kötete után valamiképp lehetett sejteni, hogy a történet, vagy pontosabban a szöveg folytatódni, termelődni fog. A kérdés csupán az lehetett az olvasó számára, hogy melyik irány lesz leválasztva, pontosabban, hogy stílusosak maradjunk, kivezetve, ki-

emelve a völgyből. Kukorelly éppenséggel tudja azt, hogy az írás, amely bizonyos szinten a látszattal dolgozik, azzal mutat rokonságot, az a művészeti ág, amely a perspektívához képest alkalmas a jelentéktelent jelentékenynek, a nagyságot minimálisnak láttatni (mely meghamisítja a valódi arányokat); és így a sminkelés művészetével szinte analóg. Gerhart Schröder remek hasonlata nem újszerű, de időnként hajlamosak vagyunk megfeledkezni róla, hogy aztán eredményes tévutakba foghassunk viszonylagosan jól tájolt narratíváinkkal. Holott ennél többet a „nőkben rejlő szívről” valóban nehéz megtudni, minthogy „nem bírom leimádkozni róla a kölnijét” (99). Kölni, cigi, szövegek és smink... Ilyenek. Magunk. A „magunk” szíve. Nem több.

Pedig nem vethető a szerző szemére, hogy nem megfelelő mennyiségű, számú argumentációs bázissal látna el minket és ma-

gát a művét. Ebben a viszonylatban rögtön a szöveg elején itt a jól ismert paratextus (Genette), ez ugyanis rögtön az alcímben (*avagy a nőkben rejlő szív*), és a mottók és idézetek (jelölt, jelöletlen) hosszú sorában (*Don Giovanni, Anna Karenina, Hamlet, Törless iskolaévei, Zrinyi, Bovaryné...* stb.) máris megjelenik, hogy a regény főszövegének adott elemeire súlyozottan utaljon, célozzon, a fentebb említett fogalom segítségével. A leltár, a kalandok alanyainak számozása mintegy deklarálja az olvasó számára, hogy a szöveg dominanciája megkerülhetetlen fundamentuma lesz a könyvnek. A főszöveg mellé a kísérőtextusok szinte úgy fekszenek be, mint a könyvbéli számozott sokaság jelzete az (el)beszélő mellé, alá. Zárójel ide, zárójel oda. Névtű ide, névtű oda.

Szövegből és formából alakul itt minden, az egészen explicit módon játékba hozott intertextualitás, a félkövérrel jelölt *Anna Karenina*-idézetek ugyanúgy, mint a kettős zárójelet kapó, női nevek helyén szereplő számok sora. Kész a leltár, toldhatnánk meg talán még eggyel a sort. A regény természetesen az ((1003))-mal lezárul, hogy a tárgyak funkcionális rendszere, koherenciája hozzávetőleg létrejöhessen, miként a kettős zárójel, úgy a szerkezetbeli kettős keret is adott. Az egyik oldalon a szervezetséget, a konstrukciót teremtve meg, a másikon pedig a konnotációk sora kap termékeny és kimódolt funkciót. A filozófia, szociológia és az esztétika (Foucault, Bourdieu, Kierkegaard, Derrida...) elméleti utalásai számtalan helyen olyan könnyed eleganciával kísérik a „numerák” sorát, mint az irónia perpetuitása és diszperzív jelenléte a szöveg sajátos stíljét. Bárhol és bármikor. Igazából ez a fajta textus a felszín és annak a rendjében rekonstruálódó pontos mértéket képes megjelölni és terepet létesíteni számára. Az animált személytelenséggel és a felülírt intimtással. Paul Ricoeur parafrázálva: szövegel a szöveg. A szöveg összetett egyszerűsége, permanens, expanzív jelenléte. A nyelvvel való öletes bánásmód csaknem folytonosan reaktiválja a szöveg valódi tétjét. Az irónia meghatározó, döntő eleme Kukorelly prózájának. Tulajdonképpen az egyetlen meghatározó affektus, amely a többi érzelmi kifejezőmódnak is alapja tud lenni, egy olyan bázis, melyet a szerző markánsan sajátjaként, anyanyelveként tud használni, kezelni. Impozánsan teremt egy antimitoszt a férfi-nő kapcsolatban. Átírva, ugyanakkor integrálva az ebben a tematikában létrehozott irodalmi klasszikusokat, és a *Tündérvölgy* felől olvasva az ott megrajzolt életrajzi elemek szintén kapnak egy újabb, sajátos fénytörést. A ciklikusság itt is érdemi szerepet kap, a motívumok, illetve a fentebb már említett filozófiai irányzatok egyaránt erre utalnak, ebbe az irányba hatnak. Érdemes ezt a szöveget úgy is vizsgálni, hogy miként illik, ágyazódik az eddigi szövegkonstrukcióba, kvázi életműbe. Így az életrajzság, a poétika időtlensége, a történelmi emlékezet szubjektívizmusa mind-mind egy szegmense Kukorelly szövegvilágának, akár a párkapcsolatok példáján keresztül is. Gondolhatunk ennek tükrében például Lacanra, ha az önazonosságot folytonos változóként értelmezzük, amely akár a nyelv által jut alakzathoz. A szövegben, ebben a többdimenziós térben lehet, hogy minden és mindenki egyetlenné lesz, állásfoglalás nélkül, a teremtett töredékségből összerakva. „Tegyük fel, hogy az igazság egy nő – mit

A 2001-es Ézer és 3 című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

mondtok erre?” – kérdezi Nietzsche. Tudjuk, az igazsághoz óvatosan kell közeledni, a világ tényei és a nyelv állításai nem egyeztethetőek minden esetben. A nőkben rejlő szív, lehet, gyakorta bennünk rejtetik: „Mert én először is megértésre vágyom, és nem föltétlenül akarok meglepődni, arra játszom, hogy mások megért-senek, hogy ez itt értsen valamit belőlem.” (75)

A *2001: Űrodüsszea* végén emlékezetes, már-már klasszikus a Dr. Bowman és a HAL 9000-es számítógép küzdelme. A küldetésük tulajdonképpen ugyanaz, de az ahhoz való eljutás feltétele a két fél számára nem feltétlenül azonos. Összecsapásuk ismétlések és utalások hálózata. Az egyén, egyének sajátos csatája. Az egyiknek győznie kell, hogy a küldetés a saját javára dőljön, a saját értelmezésében legyen teljes. Meg kell fejteni a másik programját, mítoszát, a másik gyengeségét. Kukorelly Endre az *Ezer és 3*-ban megírta az egyiket. A meghibásodás kizárt. Nem kétséges, hogy lesz követője bőven.

Írhatni számos.

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

Libido dominandi¹

(*Kukorelly Endre: Ezer és 3 avagy a nőkben rejlő szív.*

Kalligram, 2009)

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

„Esélyt sem kap *az élettel szemben a gyöngédség.*” Ezt a mondatot szeretem legjobban Kukorelly Endre könyvéből (nem tudom, a kurziválás idézetet jelöl-e, vagy sem). A gyöngédségről ez a könyv nem szól, szól viszont a **gyöngédségről**, és az említett esélytelen-ségből indul ki, mintha ez lenne az én-elbeszélő férfi (nevezzzük Q-nak, mert erős szálak fűzik a szerzőhöz) őstapasztalata.

A lépten-nyomon hangsúlyozott és sulykolt tény, hogy az én-elbeszélő *fiú, férfi, ez* a biológiai neme, és ez a társadalmi neme is, döntően meghatározza a regényt: fix pont és tótumfaktum ez ebben a szakadozott, állhatatlan regényvilágban, és egyúttal a mű tárgya is. A mű tárgya az, hogy mit jelent férfinak lenni. Hogy er-ről mit tapasztalt és mit gondol Q, azt olvashatjuk ebben az erősen korlátozott tematikájú regényben, mely egyáltalán nem ambicionálja a létezés sokoldalú fölvillogtatását, hanem az életnek, világ-nak csupán erről a keskeny sávjáról számol be, kifejezetten férfias férfiszempontból. A nézőszög rögzített, az „én” ezúttal, Kukorelly

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

A 2009-es Kalligram című könyv borítója

baszni”; „minden nőt meg kell baszni” – ez a férfielet amolyan velejárója, „szabálya”, conditio sine qua non-ja, fizikája.

Melynek eredete az antropológiában, a humán biológiában keresendő; Kukorelly nézete közel áll Freudéhoz, aki szerint „az anatómia: a sors”. Meg egyáltalán a biológiában, a zoológiában, az etológiában. A hím harcol, zsákmány után jár, elterjeszti a magját. Itt vége is van a biológiának, mert Q nem kíván nemzeni. Mintha az utódnemzés és az azzal járó életmód-, életszemlélet-váltás helyett lépne föl az ideges trófeagyűjtés. Az „1003” valóban a kompenzálás hatását kelti. Nem a Don Giovanni-féle érzéki elragadtatás érződik belőle, hanem egyfajta idegesség, a nekibuzdulások és a megunások zaklatott üteme, „az unalmas, izgató, fárasztó, újra meg újra ugyanúgy lezajló események” mechanikája, mely mindazonáltal teljes mértékben nélkülözi a sade-i gépiesség tébolyát és kétségbeesését. Q a farkával jól elvan. A „szexuális *vonzások és választások*” inkább társadalmi és hatalmi, semmint testi és érzéki kérdés nála.

A nőolvasó, legalábbis én, kissé megütközve olvassa a harc, a harci késztetettség eszméjének ezt a centralizálását, hogy a férfiak egymással hadakoznak „az uralomért, elsőségért”, és hogy a hódításvágy fölülír mindent, hogy vannak a férfiak közt a „győztesek” meg a „vesztesek”, s ez nemi harcкészségük és férfierejük függvé-nye (ez különösen ellenszenves ideológéma), hogy *„egy* férfi kizárja a többit”, hogy a férfiaság egyértelműen uralkodó jellegű, hogy a hatalom, a férfi mint hatalom körül forog minden („a hatalom nem kívül van, hanem benne vagyok”), a saját férfiasága körül, amire a hódítások, a leuralások sorozata szolgál bizonyosságul… Én ezt nem hittem. Soha nem eszerint mértem föl a férfiakat, a férfiaságot, én a férfit sokkal, de sokkal érzékenyebb szerkezetnek gondoltam, legalább olyan érzékenynek, mint amilyen a *TündérVölgy* elbeszélője és főszereplője. Lehet, hogy ha egészen lecsupasztjuk, a libidinális erővonalak geometriájára lebontjuk a világot, akkor ez van? „Ez mozgat, ebből lesz bármi, ha van bármi, emiatt van az a bármi”, sulykolja Q. „Örök mozgó, örök mozgató, a leosztás szerinti nők miatt, a fölöttük való diszponálás miatt van ez a zűrzavar, ami van. Másokkal való viszonylataim szinte folytonos harci terep miattuk. Mi más miatt.” Ezek szerint nem a szeretet vagy a szerelem mozgat napot és minden csillagot, hanem ez a fura, túlfejlett, egyszerre ösztönös és társadalmi, maszkulin nemi akarat, melynek célja *a nők fölötti diszponálás* – külön meglep, hogy Kukorelly, aki oly érzékeny a nyelv rezduléseire legalább, ha már a nőkre nem, ezt a ronda kifejezést használja itt, irónia nélkül. És azt sem értem, hogy ő, aki mindig óvakodott az eredetre, a primordiálisra kifutó gondolkodástól, egy eszmének vagy gondolatnak az univerzalizásától, totalizálásától, centralizálásától, a *primum movensre* való fixálódástól, most, hogy a férfiaságról van szó, miért engedi meg magának az ilyen kijelentéseket, az ilyen makacsságot. Most hogyhogy elfogyott az iróniája, a humora, a nyelvi rendelkezhetnékje?

Azt hiszem, hogy Kukorelly most nem jól fogta meg ezt a témát. Most rögeszmés volt. Már a cím is hamis, hiszen az „Ezer és 3”-nak semmi köze Don Giovanni „mille e tre”-jéhez, az érzéki